

ÁSMUNDUR HILMARSSON

UM MARKHÓPA FRÆÐSLUMIÐSTÖÐVAR
ATVINNULÍFSINS

Árið 2008 taldi vinnuafli á íslenskum vinnumarkaði alls 183.500 manns. Af þeim höfðu 63.800, sem er um 35% af öllu vinnuafli ársins 2008, aðeins lokið grunnmenntun. Markhópur FA er sá hluti vinnuaflsins sem hefur ekki aðra skólamenntun en grunnmenntun. Karlar í markhópi FA voru 33.500 en konur 30.300.

Til vinnuafls teljast þeir sem eru á aldrinum 16–74 ára, í vinnu eða í atvinnuleit. Í gögnum Hagstofu Íslands er vinnuafli skipt eftir menntun: grunnmenntun (ISCED 1,2), starfs- og framhaldsmenntun (ISCED 3,4) og háskólamenntun (ISCED 5,6).

Samkvæmt Ólafi Má Sigurðssyni, sérfræðingi í atvinnu- og félagsmáladeild Hagstofu Íslands, var árið 2008 farið markvisst í að endurskoða upplýsingar um menntun í vinnu- markaðsrannsókn Hagstofunnar frá og með árinu 2003. Öll gögn um menntun í vinnumarkaðsrannsókninni, sem birt voru frá 2003 fram til 2006, voru yfirfarin og samkeyrð við prófa- og menntunarskrár Hagstofunnar. Í ljós kom að hlutfall þeirra sem höfðu einungis grunnmenntun var ofmetið en sá hópur er einmitt markhópur Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins. Í stað þess að markhópur FA væri 40% af vinnumarkaðnum eins og áður var talið reyndist það hlutfall eftir endurskoðun Hagstofunnar nú vera um 35%. Tafla 1 hér fyrir neðan sýnir breytingar á fjölda á 10 ára tímabili 1999–2008.

Milli árana 1999 og 2008 fjölgaði í vinnuafli um 17%, í hópi þeirra sem hafa grunnmenntun fækkaði um tæp 6%,

í hópi þeirra sem hafa starfs- og framhaldsmenntun fjölgaði um 6% og í hópi þeirra sem hafa háskólamenntun fjölgaði um 116%. Milli árana 2003 og 2008 fjölgaði í vinnuafli um 13%, þá fjölgaði um 5% í hópi þeirra sem hafa eingöngu grunnmenntun, í hópi þeirra sem hafa starfs- og framhaldsmenntun fjölgaði um rúm 6% og í hópi þeirra sem hafa háskólamenntun fjölgaði um 39%.

Þegar menntun á íslenskum vinnumarkaði er skoðuð eftir hlutföllum fyrir sama tímabil má sjá að hlutfall grunnmenntunar hefur lækkað jafnt og þétt eða úr 43% vinnuaflsins í 35%. Gríðarleg aukning hefur aftur á móti orðið í háskólamenntun þar sem hlutfallið árið 2008 var komið í 27% en var 15% árið 1999. Sjá mynd 1.

Þegar markhópur FA er skoðaður eftir kynjum má sjá að hlutföll kynjanna hafa breyst nokkuð síðustu árin. Árið 1999

Ásmundur Hilmarsson

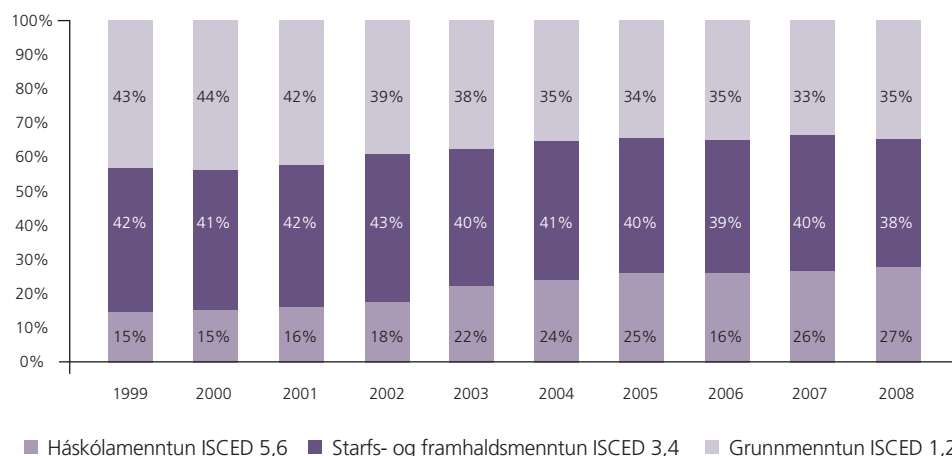
Tafla 1. – Staða á vinnumarkaði eftir menntun 1999–2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	% 99–08
Grunnmenntun	67.700	70.400	68.800	63.500	60.900	56.800	57.100	61.200	60.700	63.800	-6%
Starfs- og framhaldsmenntun	65.600	65.600	68.100	70.100	65.300	65.700	66.400	68.100	73.100	69.500	6%
Háskólamenntun	23.200	24.000	25.800	28.400	36.100	38.600	42.100	45.400	47.700	50.200	116%
Samtals	156.500	160.100	162.700	162.000	162.400	161.100	165.600	174.600	181.500	183.500	17%

Tafla 2. Hlutfall karla og kvenna með grunnmenntun 1999–2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Karlar og konur með grunnmenntun	43,2%	43,9%	42,2%	39,2%	37,5%	35,2%	34,5%	35,0%	33,5%	34,8%
Karlar með grunnmenntun	19,6%	20,9%	20,1%	17,9%	17,7%	16,6%	16,9%	18,4%	17,6%	18,3%
Konur með grunnmenntun	23,6%	23,0%	22,1%	21,3%	19,8%	18,6%	17,6%	16,6%	15,9%	16,5%

Mynd 1. Vinnuafli: Hlutfall eftir menntun 1999–2008

var hlutfall kvenna, sem aðeins hafa lokið grunnnámi, 24% vinnuafslsins en hlutfall karla 20%. Árið 2003 var hlutfall kvenna 21% en karla 18% en árið 2008 var hlutfall kvenna 17% en karla 18%. Sjá töflu 2.

Konum, sem hafa aðeins grunnenntun, fækkaði á milli árána 1999 og 2008 um 6.700 eða um 18% en konum, sem lokið höfðu háskólaprófi fjölgaði úr 10.100 í 25.600 eða um 153%.

Pó svo FA skilgreini markhóp sinn þá sem eru 16–74 ára á vinnuafli og eru án prófs úr framhaldsskóla eru þeir sem eru á aldrinum 25–65 ára með stutta formlega menntun einnig áhugaverður hópur. Í ljósi breyttrar stöðu á vinnu-

markaði í dag með hærri hlutfalli fólks á án atvinnu hefur FA horft í auknum mæli til atvinnuleitenda þegar kemur að úrræðum fyrir markhópinn. Þeir sem eru án atvinnu eru hluti af vinnuafli og því ber FA að þjónusta þá einstaklinga líka.

Árið 2008 var hlutfall þeirra sem höfðu aðeins lokið grunnenntun á aldrinum 25–65 ára um 29% af heildarvinnuafli og hefur þetta hlutfall verið nokkuð stöðugt síðustu árin en lækkað örlítið frá árinu 2003 þegar hlutfallið var 32%. Töflur 3 og 4 sýna hvernig grunnenntun hjá hópnum 25–65 ára hefur þróast eftir búsetu á árunum 2003–2008.

Eins og sjá má í töflu 4 hefur hlutfall grunnenntunar

Tafla 3. Fjöldi 25–65 ára á vinnuafli sem lokið hafa grunnenntun

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Höfuðborgarsvæðið	22.700	22.100	21.200	21.100	21.600	23.300
Suðurnes	3.300	3.700	3.600	3.100	3.800	4.900
Vesturland	3.000	3.000	2.700	2.900	3.100	2.700
Vestfirðir	1.600	1.500	1.200	1.300	1.500	1.400
Norðurland vestra	2.200	2.200	2.200	1.900	1.600	1.900
Norðurland eystra	5.700	5.300	5.200	6.200	6.000	5.600
Austurland	2.600	2.900	2.800	2.400	2.400	2.400
Suðurland	4.100	4.000	4.300	5.300	4.500	4.400
Samtals	45.200	44.700	43.200	44.200	44.500	46.600

Tafla 4. Hlutfall 25–65 ára á vinnumarkaði sem hafa lokið grunnmenntun

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Höfuðborgarsvæðið	25%	24%	23%	22%	21%	22%
Suðurnes	46%	48%	46%	41%	49%	49%
Vesturland	42%	44%	42%	40%	39%	35%
Vestfirðir	50%	50%	38%	38%	41%	39%
Norðurland vestra	49%	49%	47%	40%	33%	35%
Norðurland eystra	40%	35%	32%	38%	38%	39%
Austurland	43%	45%	47%	48%	44%	43%
Suðurland	41%	40%	42%	46%	38%	37%
Allt landið	32%	31%	29%	29%	28%	29%

Þeirra sem eru á aldrinum 25–65 ára lækkað úr 32% í 29% þegar allt landið er skoðað. Áhugavert er hins vegar skoða þessa þróun m.t.t. búsetu. Þar er áberandi hversu mikið hlutfall grunnmenntunar hefur lækkað á Norðurlandi vestra, Vestfjörðum og Vesturlandi á meðan þetta hlutfall hefur hækkað á Suðurnesjum.

Þrátt fyrir að hlutfall þeirra sem teljast til markhóps Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins hafi lækkað umtalsvert á síðustu 10 árum og margir einstaklingar hafi lokið starfs- og framhaldsmenntun sem og háskólamenntun hefur Fræðslumiðstöðin enn mikið verk að vinna. Fræðslumiðstöð atvinnulífsins mun halda áfram að beina starfsemi sinni að þessum hópi, óháð búsetu, fjölga einstaklingum sem sækja sér aukna menntun með bættu aðgengi að náms- starfsráðgjöf, fleiri tækifærum til raunfærnimats og fjölbreyttara úrvali námsleiða.

HEIMILDIR:

Vinnumarkaðsrannsókn Hagstofu Íslands. Vinnumarkaðsrannsóknin nær til allra sem eru búsettir hér á landi á aldrinum 16–74 ára. Hagstofan notar alþjóðlega flokkunarstaðalinn ISCED (International Standard Classification of Education) við flokkun menntunar. Árið 2003 var tekin í notkun ný útgáfa af ISCED-staðlinum, ISCED-97.

UM HÖFUNDINN

Ásmundur Hilmarsson starfar sem sérfræðingur hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins. Hann er húsasmiður en hefur unnið að félags- og fræðslumálum í yfir 25 ár.